

experimentele opzet te laten zien dat de kwaliteit van de onderzoeksbevindingen hierdoor verbeterd.

Literatuur

- Berendsen, L. (2007). *Bureaucratische drama's: publieke managers in verhouding tot verzekeringsartsen*. Dissertatie Universiteit Utrecht.
- Boeije, H.R. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: Sage.
- Boeije, H.R. & Houten, M.M. van (2009). *Learning computer-assisted qualitative data-analysis: analysing students' experiences*. Proceedings for the 2nd International Workshop on computer-aided qualitative research 2009, p. 119-129. Merlien Institute: Amsterdam.
- Cutcliffe, J.R. & McKenna, H.P. (2004). Expert qualitative researchers and the use of audit trails. *Journal of Advanced Nursing*, 45(2), 126-135.
- Detmar, S., Hösl, E., Dijkstra, N., Nijssingh, N., Rijnders, M. & Verweij, M. (2007). Information and informed consent for neonatal screening: opinions and preferences of parents. *Birth*, 34(3), 238-244.
- Dinklo, I. (2006). Fabels en feiten over kwalitatieve onderzoeksresultaten. Hardnekkige misverstanden over generaliseren van kwalitatieve onderzoeksuitkomsten. *KWALON* 32, 11(2), 35-43.
- Hesse-Biber, S.N. & Leavy, P. (2006). *The practice of qualitative research*. London: Sage.
- Richards, L. (2005). *Handling qualitative data. A practical guide*. London: Sage.
- Ritchie, J. & Lewis, J. (Eds.) (2003). *Qualitative research practice. A guide for social science students and researchers*. London: Sage.
- Sandelowski, M. & Barroso, J. (2003). Classifying the findings in qualitative studies. *Qualitative Health Research*, 13(7), 905-923.
- Silverman, D. (2009). *Doing qualitative research*. London: Sage.
- Strauss, A.L. (1987). *Qualitative analysis for social scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.

Repliek

Niet eenvoudiger, wel creatiever en efficiënter

Jeanine Evers en AnneLoes van Staa

Door Hennie Boeije en Hans Marks wordt terecht opgemerkt, dat de door ons voorgestelde analysetriangulatie geen tijdswinst zal opleveren, noch het proces van data-analyse zal vereenvoudigen. Dat was ook niet de eerste doelstelling van ons pleidooi, alhoewel wij kunnen invoelen dat dit eruit kan worden opgemaakt. Wij willen zeker ook niet pleiten voor het afzien van het ambachtelijk handwerk bij de analyse. Ook volgens ons is dat een

intrinsiek onderdeel van kwalitatieve data-analyse en daar zit inderdaad een leercurve in; ervaren onderzoekers zijn daar over het algemeen bedreven en dan jonge onderzoekers. Daarnaast speelt talent een rol; niet iedereen heeft het in zich om door al die kwalitatieve databomen het bos te blijven zien.

De bedoeling van ons betoog was onderzoekers te prikkelen om, door het hanteren van analysetriangulatie, hun dataset beter te benutten dan nu vaak het geval is, en daarmee meer output te krijgen van de geïnvesteerde veldwerktijd of dataverzamelingsinspanning. Dat betekent dat je spannender en veelomvattender antwoorden kunt krijgen op de probleemstelling.

Natuurlijk zijn wij het met Boeije eens, dat de probleemstelling de dataverzameling én de analyse moet sturen. Maar dat was ook niet het punt waar het ons om te doen was, net zo min als dat wij een thematische analyse minderwaardig zouden vinden. Helemaal niet, en zeker in praktijkgericht onderzoek is thematische analyse bruikbaar voor veel van de daar gestelde vragen. De indeling die Boeije hanteert in thematische en topical surveys is echter nieuw voor ons – het is de vraag in hoeverre deze wordt herkend in het veld. Het is ons bovendien te gemakkelijk om onderzoek dat onderzoekers propageren als kwalitatief onderzoek dat niet aan hoge interpretatieve standaarden voldoet af te doen met ‘dat is geen kwalitatief onderzoek, maar een *topical survey*’. Survey-onderzoekers worden daar ook niet blij van, trouwens.

Ook al hebben we zelf geen uitgebreid onderzoek gedaan naar het door ons geschetste probleem van gebrekkige data-analyse in de praktijk, we komen dit wel herhaaldelijk tegen in het post-doctoraal/post-masteronderwijs dat wij verzorgen, en denken daarom dat dit een reëel probleem is, net als de onhelderheid van het ‘hoe’ van kwalitatieve data-analyse. Het feit dat er in publicaties vaak weinig aandacht wordt besteed aan data-analyse (en dat is niet alleen een kwestie van desinteresse van tijdschriftredacteurs, denken wij) wijst mogelijk ook in die richting.

Met ons pleidooi voor analysetriangulatie willen wij vooral voor meer creativiteit pleiten; ook in praktijkgericht onderzoek kan de analyse al gebaat zijn met de inzet van een andere analysestrategie. Dat is niet hetzelfde als een heuristiek. Analysetriangulatie hoeft ook helemaal niet heel diepgravend en theorievormend te zijn, het wordt al spannend als men dat eens een beetje gestructureerd aanpakt. Een fictief voorbeeld van hoe dat uit zou kunnen pakken, werkten we uit rond HIV/AIDS- stigmatisering op Jamaica (Evers & Van Staa, 2010). Wij bedoelen met een analysestrategie écht een ander brilletje waarmee systematisch naar (een deel van) de dataset gekeken wordt. Wij gaan ervan uit dat elke onderzoeker nadenkt over zijn analyse en resultaten, dat hoeft verder geen betoog. Overigens kan juist ook bij theorievormend onderzoek analysetriangulatie meerwaarde hebben en volgens ons ook zeker als alternatief voor GT worden gehanteerd. Het feit dat bij de keuze van een andere analysestrategie een andere zijnswerkelijkheid in de data wordt aangesproken, zoals Marks opmerkt, lijkt ons dan juist een voordeel. Vanuit de gedachte ‘verandering van smaak doet eten’, en niet om afgezwakte vormen van analyse te compenseren.

Waar we ook zeker voor willen pleiten, is ‘hygiëne’ in het taalgebruik door onderzoekers: dat is het soort transparantie waar we op uit zijn. Noem het geen GT als het dat niet is en

wel als dit wel zo is. Zo begrijpen wij de analyseslang van Boeije (2005) eerder als een zeer concrete uitwerking van GT in de praktijk – en daarmee voor veel onderzoekers al zeer verhelderend – dan als een nieuw model. Zij volgt immers precies alle voorgeschreven inductief georiënteerde codeerstappen uit de GT? Deductief coderen in de zin van topdown zoals door ons beschreven komt in haar boek niet voor, net zo min als andere analysestrategieën.

De term ‘coderen’ zelf schijnt trouwens ook voor verwarring te zorgen. Coderen als term in de kwalitatieve traditie komt voort uit de GT-benadering, maar is daar op een zeer welbepaalde manier opgevat met een zeer welbepaald doel, namelijk het komen tot een theorie. Coderen als ‘tool’ in analysesoftware is echter wat anders; daar is het een handeling waarmee datasegmenten makkelijk terug te zoeken zijn met andere ‘tools’. Wij zijn het met Boeije eens dat, vanuit analysesoftware bezien, coderen als ‘tool’ voor allerlei stromingen kan worden toegepast. Het hangt dan van de structuur van het programma af, hoe makkelijk of vrij dit gebeurt.

Kort en goed, wij erkennen dat analysetriangulatie geen oplossing biedt voor de complexiteit en tijdrovendheid van kwalitatieve analyse. Maar wij geloven dat analysetriangulatie de onderzoeker kan uitdagen tot meer creativiteit en tot het bewandelen van nieuwe paden.